

รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์
Weekly Epidemiological Surveillance Report, Thailand

ปีที่ 47 ฉบับที่ 34 : 2 กันยายน 2559

Volume 47 Number 34 : September 2, 2016

สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข / Bureau of Epidemiology, Department of Disease Control, Ministry of Public Health

พฤติกรรมป้องกันการโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่ชายแดน จังหวัดสระแก้ว
A survey of behaviors to prevent rabies
among populations residing along border areas, Sa Kaeo, Thailand

✉ saha_boe@yahoo.com

วรรณวิมล สุรินทร์ศักดิ์, กาญจนา อ่าอินทร์, ประวิทย์ คำนึ่ง, เอกกรินทร์ วัฒนพลาชัยกูร
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว, สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสระแก้ว

บทคัดย่อ

สถานการณ์โรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์ของจังหวัดสระแก้ว ยังพบว่าสุนัขที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้าอย่างต่อเนื่อง จากผลการตรวจสมองสัตว์ในปี พ.ศ. 2556-2557 จำนวน 3 หัว พบผลบวกทุกราย คิดเป็นร้อยละ 100 และจากสรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค ปี พ.ศ. 2557 ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว พบว่า มีผู้ป่วย/ตายด้วยโรคนี้ 2 ราย คิดเป็น 0.18 ต่อประชากรแสนคน โดยผู้ป่วยทั้ง 2 ราย อยู่ในเขตอำเภอตาพระยา เมื่อดูสถานการณ์การเกิดโรคนี้นั้นในจังหวัดสระแก้ว พบว่ายังไม่มีแนวโน้มลดลง จึงได้ทำการศึกษาพฤติกรรมป้องกันการโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่ชายแดน จังหวัดสระแก้ว โดยให้อาสาสมัครสาธารณสุขสอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 369 คน เกี่ยวกับความรู้ ความเชื่อ การรับรู้ และพฤติกรรมป้องกันการโรคพิษสุนัขบ้า พบว่า มีความรู้เรื่องโรคพิษสุนัขบ้า อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 56.90 มีความเชื่อเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 46.30 ในส่วนของการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 52.50 การรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้า พบว่า อยู่ในระดับสูง เพียงร้อยละ 50.70 และ

การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของโรคพิษสุนัขบ้า พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 57.50 ส่วนพฤติกรรมป้องกันการโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่ชายแดน จังหวัดสระแก้ว พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 61.20 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการโรคพิษสุนัขบ้า พบว่า เพศ อายุ อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ความรู้เรื่องโรคพิษสุนัขบ้า และการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรค ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อโรคพิษสุนัขบ้า และการรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวางแผนร่วมกับชุมชนเพื่อหาแนวทางในการป้องกันควบคุมโรค พิษสุนัขบ้าต่อไป

คำสำคัญ พฤติกรรมป้องกันการโรค, โรคพิษสุนัขบ้า, พื้นที่ชายแดน

◆ พฤติกรรมป้องกันการโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่ชายแดน จังหวัดสระแก้ว	529
◆ สรุปรายงานตรวจข่าวการระบาดของโรคในรอบสัปดาห์ที่ 34 ระหว่างวันที่ 21-27 สิงหาคม 2559	536
◆ ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ที่ 34 ระหว่างวันที่ 21-27 สิงหาคม 2559	539

วัตถุประสงค์ในการจัดทำ

รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์

1. เพื่อให้หน่วยงานเจ้าของข้อมูลรายงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา ได้ตรวจสอบและแก้ไขให้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. เพื่อวิเคราะห์และรายงานสถานการณ์โรคที่เป็นปัจจุบัน ทั้งใน และต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการนำเสนอผลการสอบสวนโรค หรืองานศึกษาวิจัยที่สำคัญและเป็นปัจจุบัน
4. เพื่อเผยแพร่ความรู้ ตลอดจนแนวทางการดำเนินงานทางระบาดวิทยาและสาธารณสุข

คณะที่ปรึกษา

นายแพทย์สุชาติ เจตนเสน นายแพทย์ประยูร ภูนาตล
นายแพทย์ธวัช จายน้อยอิน นายแพทย์ประเสริฐ ทองเจริญ
นายแพทย์ดำรง อังชูศักดิ์ นายสัตวแพทย์ประวิทย์ ชุมเกษียร
องอาจ เจริญสุข

หัวหน้ากองบรรณาธิการ : นายแพทย์ธนรักษ์ พลิพัฒน์

บรรณาธิการประจำฉบับ : บริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์

บรรณาธิการวิชาการ : สัตวแพทย์หญิงเสาวพักตร์ อันจ้อย
นายสัตวแพทย์ประวิทย์ ชุมเกษียร

กองบรรณาธิการ

บริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์ สิริลักษณ์ รั้งมีวงศ์ สุวดี ตวงษ์

ฝ่ายข้อมูล

สมาน สมบูรณ์รัตน์ ตติธินว มาเอเดียน

พัชรี ศรีหมอก สมเจตน์ ตั้งเจริญศิลป์

ฝ่ายจัดส่ง : พิรยา ดลัยพ้อแดง สวัสดิ์ สว่างชม

ฝ่ายศิลป์ : บริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ : บริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์ พิรยา ดลัยพ้อแดง

ผู้เขียนบทความ

วรรณวิมล สุรินทร์ศักดิ์¹, กาญจนา อ่าอินทร์¹,
ประวิทย์ คำนิง¹, เอกกรินทร์ วัฒนพลาชัยกูร²

¹ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว

² สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสระแก้ว

Authors

Wanwimon Surinsak¹, KanjanaUmain¹,
Prawit Kumnueng¹, Ekkarin Watanapalachaigool²

¹Sakaeo Provincial Health Office

² Sakaeo Provincial Livestock Office

บทนำ

สถานการณ์โรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์ของจังหวัดสระแก้ว พบว่า ยังมีสุนัขที่มีผลบวกต่อโรคพิษสุนัขบ้าอย่างต่อเนื่อง จากผลการตรวจสอบสัตว์ จำนวน 3 หัว ในปี พ.ศ. 2555-2557 พบผลบวกทุกราย คิดเป็นร้อยละ 100 และจากสรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค ปี พ.ศ. 2557 พบว่ามีผู้ป่วยตายด้วยโรคนี้ 2 ราย คิดเป็นอัตราป่วยตาย 0.18 ต่อประชากรแสนคน โดยผู้ป่วยทั้ง 2 ราย อยู่ในเขตอำเภอตาพระยา เมื่อดูแนวโน้มแล้วพบว่าจังหวัดสระแก้วยังไม่มีแนวโน้มลดลง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงพฤติกรรม การป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว เพื่ออธิบายพฤติกรรม การป้องกันโรคและพฤติกรรมอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กับการป้องกันโรค โดยเน้นในเรื่องความรู้ ความเชื่อเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า รวมถึงการรับรู้ของประชาชนในพื้นที่ชายแดน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อดำเนินงานด้านการวางแผน ควบคุม ป้องกัน แก้ไขปัญหาโรคพิษสุนัขบ้า ของจังหวัดสระแก้วต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรม การป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่ชายแดน จังหวัดสระแก้ว

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรม การป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่ชายแดน จังหวัดสระแก้ว

วิธีการศึกษา

ศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive study) โดยดำเนินการจัดประชุมคณะทำงานเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจถึงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย กระบวนการ และขั้นตอนในการเก็บข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภออรัญประเทศ อำเภอโคกสูง อำเภอตาพระยา และอำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว จำนวน 205,975 คน โดยเลือกสุ่มหมู่บ้านที่จะศึกษาแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) จากอำเภออรัญประเทศ โคกสูง ตาพระยา และอำเภอคลองหาด แล้วสุ่มตัวอย่างประชาชนที่จะศึกษาแบบง่าย (simple random sampling) ในหมู่บ้านของแต่ละตำบลที่สุ่มได้ ตำบลละ 1 หมู่บ้าน และสุ่มหลังคาเรือน หมู่บ้านละ 15 หลังคาเรือน หลังคาเรือนละ 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป ความรู้ ความเชื่อ การรับรู้ และพฤติกรรม การ

ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่ชายแดน จังหวัด
สระแก้ว

ระยะเวลาดำเนินการศึกษา ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-
กันยายน 2558

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การหาความแม่นยำตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดย
ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา นำ
แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาแล้วไป
ทดลองใช้กับประชาชนในพื้นที่ชายแดน บ้านหนองกก ตำบลเทพ-
นิมิตร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี จำนวน 30 คน แบบ-
สอบถามที่ทดลองใช้แล้วมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของ
แบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.87

ขั้นตอนในการดำเนินการ

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
สระแก้ว ถึงสาธารณสุขอำเภอชายแดนที่เกี่ยวข้อง
2. ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยพฤติกรรมการ
ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลแก่ปศุ-
สัตว์อำเภอ และผู้รับผิดชอบงานควบคุมโรค 4 อำเภอชายแดน
3. ผู้รับผิดชอบระดับอำเภอประชุมชี้แจงอาสาสมัคร
สาธารณสุข จำนวน 18 คน เพื่อเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างโดยใช้
แบบสอบถาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพศ อาชีพ ระดับ
การศึกษา สถานภาพสมรส กับพฤติกรรมป้องกันการโรคพิษสุนัขบ้า
โดยใช้สถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์
ระหว่างตัวแปร อายุ รายได้ ความรู้เรื่องโรคพิษสุนัขบ้า ความเชื่อ
เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า การรับรู้ด้านต่าง ๆ กับพฤติกรรมป้องกันการ
โรคพิษสุนัขบ้า โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson
product moment correlation coefficient)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพฤติกรรมป้องกันการโรคพิษสุนัขบ้าของ
ประชาชนในพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว ได้ผลดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.80
อายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 26.30 ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม
ร้อยละ 43.10 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนใหญ่ต่ำกว่า 5,000 บาท
ร้อยละ 39.80 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สมรสแล้ว ร้อยละ
71.80 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาสูงสุด ร้อยละ 33.60 และ
ส่วนใหญ่เลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 55.80 ในส่วนของประสบการณ์ในการ
ถูกสุนัข/แมว กัด/ข่วน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เคย

ถูกสุนัข/แมว กัด ร้อยละ 76.15 ถูกกัดครั้งล่าสุดในระยะเวลา 1-5
ปี ร้อยละ 96.50 สุนัข/แมวที่กัดเป็นสัตว์เลี้ยงของคนอื่น ร้อยละ
47.70 สาเหตุที่ถูกกัดส่วนใหญ่มาจากการไปเหยยให้สุนัขโกรธหรือ
ทำให้สุนัขตกใจ ร้อยละ 47.70 ตำแหน่งที่ถูกกัดส่วนใหญ่บริเวณขา
ร้อยละ 60.20 หลังจากถูกกัดแล้วมีการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ร้อยละ
92.00 ทำความสะอาดโดยการล้างแผลด้วยน้ำสบู่สูงสุด ร้อยละ
53.40 และหลังถูกสุนัขกัดได้ไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัข-
บ้า ร้อยละ 66.00 ส่วนใหญ่ฉีดวัคซีนครบ 3 เข็ม ร้อยละ 42.38 เมื่อ
ถูกสุนัข/แมว กัด จัดการโดยการฆ่าสุนัข/แมว สูงสุด ร้อยละ 65.90

ในส่วนของความรู้เรื่องโรคพิษสุนัขบ้า พบว่า ประชาชนส่วน
ใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ในระดับปานกลาง
ร้อยละ 56.90 ความเชื่อเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า พบว่า ประชาชน
ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 46.30 ในส่วนการรับรู้
โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่
มีระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า อยู่ในระดับ
ปานกลาง ร้อยละ 52.50 การรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้า
พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 50.70 และการ
รับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของโรคพิษสุนัขบ้า พบว่า ประชาชน
ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 57.50 ส่วนของพฤติกรรม
การป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่ชายแดน พบว่า
ส่วนใหญ่มีระดับพฤติกรรมป้องกันการโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ในระดับ
ปานกลาง ร้อยละ 61.20

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการโรคพิษ-
สุนัขบ้า พบว่า เพศ อายุ อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส ระดับ
การศึกษาความรู้เรื่องโรคพิษสุนัขบ้า และการรับรู้ประโยชน์และ
อุปสรรค ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการโรคพิษสุนัขบ้า
ของประชาชนในพื้นที่ชายแดน ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับโรคพิษสุนัข-
บ้า การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อโรคพิษสุนัขบ้า และการรับรู้ความรุนแรง
ของโรคพิษสุนัขบ้า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการโรค
พิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่ชายแดนอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาพฤติกรรมป้องกันการโรคพิษสุนัขบ้าของ
ประชาชนในพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว พบว่า ประชาชนใน
พื้นที่ชายแดน จังหวัดสระแก้วมีความรู้เรื่องโรคพิษสุนัขบ้า อยู่ใน
ระดับปานกลาง ร้อยละ 56.90 มีความเชื่อเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า
อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 46.30 ในส่วนของการรับรู้โอกาส
เสี่ยงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า พบส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง
ร้อยละ 52.50 การรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้า พบส่วนใหญ่

อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 50.70 และการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของโรคพิษสุนัขบ้า พบส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 57.50 ส่วนพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับพฤติกรรม

การป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 61.20 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า พบว่า เพศ อายุ อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส ระดับ-

การศึกษาความรู้เรื่องโรคพิษสุนัขบ้า และการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรค ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่ชายแดน ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อโรคพิษสุนัขบ้า และการรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่ชายแดน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ อาชีพ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา กับพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่ชายแดน จังหวัดสระแก้ว

ปัจจัย	พฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า (จำนวน)			χ^2	df	p-value
	ระดับต่ำ	ระดับปานกลาง	ระดับสูง			
เพศ				.226	2	.893
ชาย	21	85	35			
หญิง	30	141	57			
สถานภาพสมรส				4.499	6	.610
โสด	8	52	15			
คู่	37	158	70			
หม้าย/หย่า/แยก	6	16	7			
ระดับการศึกษา				4.207	3	.240
ประถมศึกษา	17	74	33			
มัธยมศึกษาตอนต้น	14	50	17			
มัธยมศึกษาตอนปลาย	12	61	22			
อนุปริญญาขึ้นไป	8	41	20			
อาชีพ				5.329	8	.722
เกษตรกรรม	24	89	46			
รับจ้าง	14	79	29			
ค้าขาย	3	16	5			
รับราชการ	4	14	6			
นักเรียน	6	28	6			

ตารางที่ 2 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความรู้เรื่องโรคพิษสุนัขบ้า ความเชื่อเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคพิษสุนัขบ้า การรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้า และการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรค

ปัจจัย	สัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ (r)	p-value	ระดับความสัมพันธ์
อายุ	.080	.099	-
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	-.071	.176	-
ความรู้เรื่องโรคพิษสุนัขบ้า	.032	.536	-
ความเชื่อเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า	.000	.342**	น้อย
การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคฯ	.000	.161**	น้อย
การรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้า	.000	.350**	น้อย
การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรค	.086	.099	-

** p-value < 0.01

อภิปรายผลการศึกษา

พฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่ชายแดน จังหวัดสระแก้ว พบประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ชายแดน มีพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าระดับปานกลาง ร้อยละ 61.20 รองลงมา ระดับสูง ร้อยละ 24.90 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเมื่อถูกสัตว์กัด/ข่วน ร้อยละ 86.20 รองลงมา ไม่แน่ใจให้สุนัขโมโห ร้อยละ 85.90 ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนในพื้นที่ชายแดนมีพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าค่อนข้างดี

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า เพศ อายุ อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ความรู้เรื่องโรคพิษสุนัขบ้า และการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของโรคพิษสุนัขบ้า ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อโรคพิษสุนัขบ้า และการรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ความเชื่อเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว จากผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความเชื่อเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าระดับปานกลาง ร้อยละ 46.30 ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ชายแดนที่มีความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ เชื่อว่าการเกิดโรคเกิดจากผีสิง เทวดา สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าในกรณีที่ไม่แน่ใจว่าสุนัขที่กัดเป็นบ้าจริงหรือไม่ การไปรดน้ำมนต์เพื่อป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าดีกว่าการไปฉีดวัคซีน ร้อยละ 62.90

การรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคพิษสุนัขบ้ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว จากผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า ระดับปานกลางร้อยละ 52.50 รองลงมา ระดับสูงร้อยละ 41.50 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าทุกคนในครอบครัวของเขาจะปลอดภัยจากโรคพิษสุนัขบ้า

ถ้าสัตว์เลี้ยงในบ้านควรได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ร้อยละ 65.60 และ เด็กเล็กมีโอกาสเสี่ยงกับการถูกสุนัขบ้า

กั่มากที่สุด ร้อยละ 57.50 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่รับรู้ว่าจะทุกคนจะปลอดภัยจากโรคพิษสุนัขบ้า ถ้าสัตว์เลี้ยงในบ้านได้รับการฉีดวัคซีน และรู้ว่าเด็กเล็กเป็นกลุ่มที่เสี่ยงสูงต่อการถูกสุนัขกัดเพราะเด็กจะเล่น และคลุกคลีกับสัตว์เลี้ยง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ของ วาสนา ตันศิริรัตนานนท์ ซึ่งพบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคพิษสุนัขบ้ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = .305, p < .05$)

การรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้าระดับสูง ร้อยละ 50.70 รองลงมา ระดับปานกลาง ร้อยละ 38.20 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าเมื่อถูกสัตว์ที่สงสัยว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้ากัดต้องไปพบแพทย์ให้ครบตามกำหนดนัดหมาย ร้อยละ 77 และเมื่อถูกสุนัขกัดต้องล้างแผลด้วยน้ำสบู่และยาใส่แผลสดทันทีก่อนไปพบแพทย์ ร้อยละ 75.90 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่รับรู้ถึงความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้าถ้าไม่มีการปฐมพยาบาลเบื้องต้นที่ดี และไม่ไปรับการรักษาตามที่แพทย์กำหนดนัดหมาย อาจมีอันตรายถึงชีวิตได้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจถึงพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 ในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าของสัตว์เลี้ยงที่ต้องให้สัตว์เลี้ยงได้รับวัคซีนตามกำหนดเนื่องจากผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 45.50 เห็นว่าไม่ควรเสียเงินค่าฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ควรรอให้เจ้าหน้าที่มาให้บริการฟรีที่หมู่บ้าน

2. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ในเรื่องโรคพิษสุนัขบ้าเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากยังพบว่า ร้อยละ 37.70 ของผู้ตอบแบบสอบถามยังคิดว่ามารับประทานเนื้อสุนัข/แมวแบบสุกๆ ดิบๆ ไม่มีโอกาสติดโรคพิษสุนัขบ้า

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการไปฉีดวัคซีนหลังถูกสุนัข/แมวกัด/ข่วน
2. ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ นายแพทย์โกเมนทร์ ทิวทอง นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสระแก้วที่ให้ความสำคัญในการดำเนินงาน One Health และการดำเนินงานโรคพิษสุนัขบ้า ขอขอบคุณ CDC และสำนักระบาดวิทยาที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณ นสพ. ประวิทย์ ชุมเกษียร อ.องอาจ เจริญสุข นายสหภาพ พูลเกษร และ ดร. สพ.ญ. เสาวพัทธ์ อึ้งจ้อย ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเอกสารงานวิจัยของคุณปศุสัตว์จังหวัดสระแก้ว ปศุสัตว์อำเภอชายแดน 4 อำเภอ รวมถึงรับผิดชอบงานควบคุมโรค สาธารณสุขอำเภอชายแดนทั้ง 4 แห่งในจังหวัดสระแก้ว ที่ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ และขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ช่วยให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุผลสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

1. รัตนา ธีระวัฒน์ และอรนาล วัฒนวงษ์. การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ระหว่างอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กับอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. [สืบค้นวันที่ 1 กันยายน 2558]. เข้าถึงได้จาก http://thaigcd.ddc.moph.go.th/zoo_tem_rabies.html
2. วรามล ใช้พานิช, ลิสา ร้อยกรอง, มนัสชัย วัฒนกุล, ทรงวุฒิ บุญงาม. การสำรวจประชากรสุนัขจรจัด ความรู้และทัศนคติของประชาชน ระดับท้องถิ่น ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เดือนกุมภาพันธ์ 2557. รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ 2557; 45: 497-504.
3. วาสนา ตันติรัตนานนท์. พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551.
4. วิทยา หลิวเสรี และคณะ. ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า ใน 6 จังหวัดภาคเหนือตอนบน พ.ศ. 2540. วารสารโรงพยาบาลนครพิงค์ 2540; 6(2): 28-34.
5. สำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค. แนวทางเวชปฏิบัติโรคพิษสุนัขบ้าฉบับปรับปรุง ปี 2555. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2555.

แนะนำการอ้างอิงสำหรับบทความนี้

วรามลวิมล สุรินทร์ศักดิ์, กาญจนา อ่าอินทร์, ประวิทย์ คำนึ่ง, เอกกรินทร์ วัฒนพลาชัยกุล. พฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในพื้นที่ชายแดน จังหวัดสระแก้ว. รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ 2559; 47: 529-34.

Suggested Citation for this Article

Surinsak W, Umain K, Kumnueng P, Watanapalachaisgool E. A survey of behaviors to prevent rabies among populations residing along border areas, Sa Kaeo, Thailand. Weekly Epidemiological Surveillance Report 2016; 47: 529-34.

A survey of behaviors to prevent rabies among populations residing along border areas, Sa Kaeo, Thailand.

Authors: Wanwimon Surinsak¹, Kanjana Umain¹, Prawit Kumnueng¹, Ekkarin Watanapalachaigool²

¹Sakaeo Provincial Health Office

² Sakaeo Provincial Livestock Office

ABSTRACT

Animal rabies were reported in Sa Kaeo during 2013-2014. Active case finding of rabies in animals identified three suspected cases and all were tested to have rabies (100%). Furthermore, there were two human deaths due to rabies in Sa Kaeo during 2014 and mortality rate of rabies was 0.18 per 100,000 populations. Both of them lived in Tha Phra Ya Sub-district located at the border area. Thus, a behavioral study on rabies prevention at the border area was conducted in Sa Kaeo Province. Health volunteers interviewed 369 people living at the border area about knowledge, attitude and practices related to prevention of rabies. There were 56.90% of people with moderate level on knowledge, 46.30% with moderate level on health belief and 52.50% with moderate level of awareness perception. However, perception on severity of disease was as high as 50.70% and perception on threats related to rabies was at moderate level (57.50%). Regarding to health behaviors, average 61.20% of population had moderate level in rabies prevention. Health belief on rabies and perception on risk and severity of rabies were significantly associated with rabies prevention practices (p -value = 0.01). The findings from this study could be useful in implementing the strategic plans for rabies prevention in the communities.

Keywords: preventive behaviors, rabies, border areas